

Izvirni znanstveni članek

**PROBLEMSKE PERSPEKTIVE V
FILOZOFIJI ŠPORTA**

Kristjan Verbič
profesor filozofije in sociologije
Gimnazija Ljubljana Šiška

Na Brezno 29
1351 Brezovica pri Ljubljani

UVOD

Morda se zdi temeljno filozofsko vprašanje za področje športa – **kaj je šport** - sprva banalno in nepotrebno, a se že ob rahlem razmisleku pokaže, da je še kako relevantno. Prepričan sem, da dotično vprašanje postaja celo vse bolj pomembno ter resnično aktualnost šele pridobiva - skupaj s kompleksno problematiko, ki se nanj navezuje. Trditev postane toliko bolj razumljiva, ko izhodiščno vprašanje postavimo v perspektivo – **kaj bo šport**. Tembolj glede na analizo obstoječih procesov in trendov, ki smo jim priče predvsem iz druge polovice preteklega stoletja semkaj. Nekateri od teh procesov postajajo vse bolj intenzivni in hkrati vse bolj zaznamujejo področje človekovega udejstvovanja imenovanega šport. Vkolikor predvidimo nadaljevanje teh trendov, lahko upravičeno in z veliko mero gotovosti zaključimo, da je šport v procesu korenitih sprememb ter da se temeljito spreminja tudi njegovo bistvo.

KAJ ŠPORT BO ?!

Kje se najbolj očitno zrcali dokaj smela poanta uvodnega poglavja? Na eni strani v vse večjem prepadu med rekreativnim in vrhunskim športom, oziroma individualnim za-sebe dosežkom in industrijo športa ... Po drugi strani pa v vseprisotni in stopnjujoči se tekmovalnosti, točkovanjem in zasledovanjem presežnega rezultata.

Seveda gre za obči fenomen - tako v globalni kot lokalni družbi, posebej pa v zlitju obeh skozi trans-nacionalne korporacije. Topogledno gre predvsem za tehnološko in produktivnostno konkurenčnost, pri čemer šport sicer predstavlja le eno, vendar prestižno polje spopada za prevlado na trgu in s tem maksimalizacijo profita.

Omenjena raven je pomembno navzoča, čeprav se v ospredju še vedno bohotijo nacionalni (ali pač državni, regionalni, lokalni ipd.) simboli in čustva. Torej funkcija zagotavljanja družbene kohezije, pripadnosti, samozavesti, »superiornosti« in nenazadnje kompenzacije nedvomno ostaja. To po eni strani postavlja tehnologijo, ki podpira in omogoča vrhunske športne rezultate, ob bok vojaški tehnologiji. Tudi ta mora »našim« na vseh ravneh zagotoviti podporo in opremo, ki je vsaj korak pred tistim, kar je ponujeno trgu oz. »drugim«. Do te mere, da neizogiben del športa, ob vrhunskih laboratorijih in strokovnih timih s praktično vseh področij znanosti, postajata tudi špionaža in kontra-špionaža. Po drugi strani pa – vsaj z vidika zgoraj obravnavane funkcije dokaj protislovno – nakupovanje oz. uvažanje športnikov iz »rivalskih« držav, narodov, skupnosti in moštev.

No, kakor je tovrstno ravnanje postalo popolnoma samoumevno in v ekipnih športih celo nujno, bodo slej ko prej samoumevne in neobhodne postale tudi najrazličnejše izboljšave in celo menjave posameznih organov, tkiv in delov športnikovega telesa. Genska tehnologija prav potihem vstopa tudi v vrhunski šport in ni daleč dan, ko bomo s tem v zvezi priče odmevnim aferam s celim spektrom etičnih vprašanj. V zadnjih desetletjih nadvse pereča problematika dopinga ali pa fanatična športna politika nekdanje Nemške demokratične republike sta v primerjavi s šokantnimi razkritji, ki se obetajo, komajda omembe vredni.

V jutrišnjem svetu bo torej eno izmed temeljnih vprašanj tekmovalnega športa vprašanje: **kdo sploh tekmuje**. Seveda, vsak z vsakim, hkrati pa bodo to inštituti, klinike, fundacije, korporacije in morda tudi države s pripadajočo folkloro. Vprašanje pa je seveda globlje filozofsko: kdo in do kod je človek in kje/kdaj bomo upravičeno govorili o (pol)robotih, androidih, kibernetičnih, bioničnih, izpopolnjenih ali »sfriziranih« ljudeh ter spet o

popolnoma novih bioloških vrstah, s poudarjenimi ali popolnoma predrugačenimi posameznimi lastnostmi in sposobnostmi. V slednjem primeru bo šlo že za tolikanj manipuliran ali spremenjen človeški genom – vsaj na ravni posameznih tkiv, organov ali delov telesa – da bo moč govoriti kvečjemu o humanoidih oz. človeku podobnih športnikih, s tem pa bo tekmovalni šport postajal vse bolj podoben spektaklom iz starorimskih amfiteatrov ...

Potemtakem bo tudi šport nič kaj športno klonil spričo vseprisotnega trga, tehnologije, patentov in kapitalskih donosov.

Bomo **res boljši** ?!